

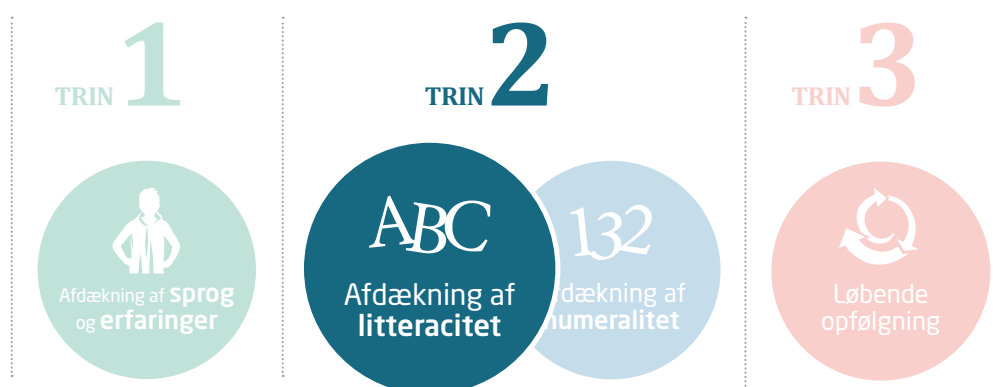
TRIN 2

Afdækning af **litteracitet** hos nyankomne elever

ABC

Litteracitet afdækkes i materialet som elevens **kendskab til og erfaringer med skriftsprog**, dvs. det at læse, skrive, lytte til og samtale om tekster

Vejledning

Afdækning af litteracitet hos nyankomne elever

Denne vejledning giver et overblik over det samlede materiale til afdækning af litteracitet, herunder hvordan du vælger, hvilket af materialets to spor du skal anvende til den enkelte elev. Som indledning til hver af de to spor finder du specifik vejledning til, hvordan du anvender materialet.

Hvem er målgruppen?

Materialet til afdækning af litteracitet på trin 2 anvendes til nyankomne elever i grundskolen.

Opbygning af materialet til afdækning af litteracitet

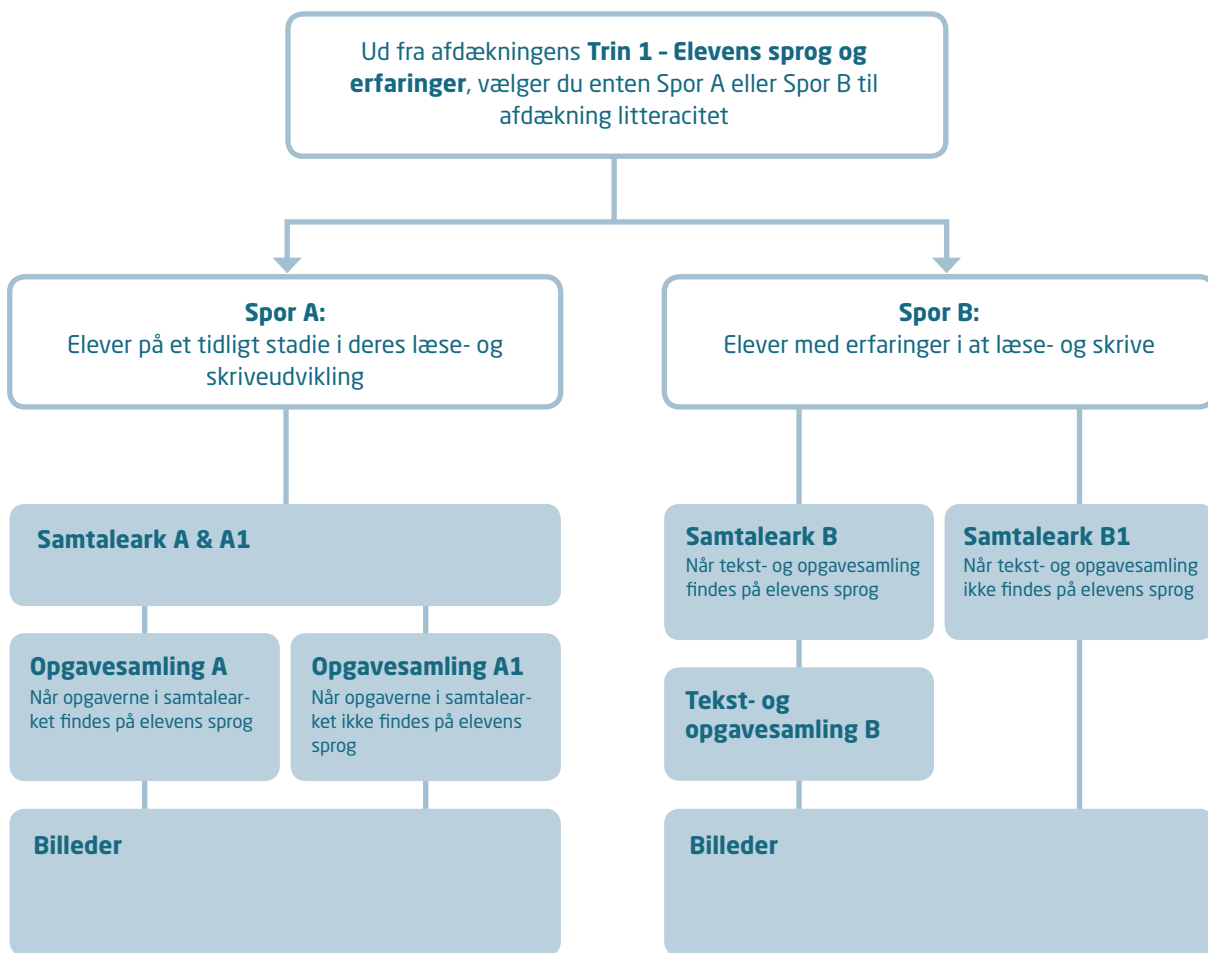
Materialet er opbygget i to spor:

- **Spor A** er til elever, som er i deres tidlige læse- og skriveudvikling – dvs. elever, der endnu ikke eller kun i meget begrænset omfang læser og skriver.
- **Spor B** er til elever, der har erfaringer med at læse og skrive.

I det udfyldte samtaleark fra trin 1 i *Hele vejen rundt om elevens sprog og ressourcer*, finder du information, som

kan hjælpe dig til at vælge, hvilket spor du skal bruge til eleven. Du finder også information om elevens stærkeste sprog.

Til afdækningsmaterialet om litteracitet hører en række tekster og opgaver, som er oversat til 27 forskellige sprog (se nedenfor). Du anvender spor A eller spor B, hvis de tilhørende opgaver er oversat til elevens stærkeste² sprog. Du anvender spor A1 eller spor B1, hvis opgaverne ikke er oversat.

² Elevens stærkeste sprog vil ofte, men ikke nødvendigvis, være elevens modersmål. I materialet er der fokus på elevens stærkeste sprog, fordi det er dette sprog, afdækningen skal gennemføres på for at få et fuldt indblik i elevens baggrund og ressourcer.

Opgaver til Spor A og Spor B er oversat til disse 27 sprog:

Albansk	Engelsk	Pashto	Romani lovari	Sorani	Ukrainsk
Amharisk	Fransk	Persisk	Rumænsk	Spansk	Urdu
Arabisk	Kroatisk	Polsk	Russisk	Thai	
Bosnisk	Kurmanji	Romani arli	Serbisk	Tigrigna	
Dari	Mongolsk	Romani kelderash	Somali	Tyrkisk	

Materialets indhold

Til afdækningen af litteracitet hører fire typer materiale:

- Samtaleark
- Opgavesamlinger
- Billedmateriale
- Elevens afdækningsprofil

Afdækningssamtalen om litteracitet foregår med udgangspunkt i et **samtaleark**, som indeholder de spørgsmål og opgaver, du skal stille eleven under samtalen. Derudover skal du bruge en af de tre **opgavesamlinger**: A, A1 eller B (for spor B kaldes denne tekst- og opgavesamling, da den indeholder tekster, eleven skal læse).

Billedmaterialet anvender du sammen med opgavesamlingerne.

Efter afdækningssamtalen udfylder du en **afdækningsprofil** for eleven. Her reflekterer du over udbyttet af samtalen og laver en samlet vurdering af elevens erfaringer med skriftsprog. Det er også her, du på baggrund af den samlede afdækning beskriver elevens styrker, væsentligste udviklingsområder samt peger på relevante læringsmål for eleven. Afdækningsprofilen bidrager med vigtig viden om eleven til de modtagende undervisere, som skal tilrettelægge undervisning for eleven.

Udgangspunkt for afdækningssamtalen – hvem, hvornår og hvor lang tid tager det?

Afdækningssamtalen om elevens kendskab til og erfaringer med skriftsprog bør gennemføres umiddelbart efter, at eleven er startet på skolen. På den måde får skolens undervisere hurtigt viden om elevens forudsætninger og behov og kan på den baggrund tilrettelægge den bedste undervisning for eleven.

Afdækningen er beregnet til at vare 45 minutter. Det er inklusive den tid, det tager at gennemføre selve samtalen, samt din udfyldelse af elevens afdækningsprofil elektronisk efter samtalen. Varigheden af samtalen kan dog variere afhængig af den enkelte elevs alder og forudsætninger for at deltage i samtalen.

Det anbefales, at afdækningen gennemføres af en underviser, som efterfølgende vil møde eleven i undervisningen. Derudover er det væsentligt, at vedkommende har kompetencer inden for DSA. Til samtalen skal der også være en tolk til stede, som taler elevens stærkeste sprog.

Du finder viden om elevens stærkeste sprog og sprog generelt i elevens afdækningsprofil fra trin 1 i *Hele vejen rundt om elevens sprog og ressourcer*.

Udgangspunkt for afdækningen

Hvornår?

Afdækningen bør finde sted umiddelbart efter modtagelse af eleven.

Omfang?

45 minutter inklusiv udfyldelse af elevens afdækningsprofil.

Hvem?

En DSA-underviser eller en kommunal konsulent med evt. sparring fra en DSA-underviser samt en tolk gennemfører afdækningssamtalen.

Samarbejde med tolken

Et godt samarbejde med tolken er afgørende for en god afdækning af elevens kendskab til og erfaringer med skriftsprog.

I samtalen om elevens kendskab til og erfaringer med skriftsprog er det vigtigt, at tolken kan se, hvordan eleven løser konkrete opgaver, hvorfor telefonisk tolkning er uhensigtsmæssig. Det kan være en god idé, at samme tolk deltager i de forskellige samtaler med den enkelte elev. Det kan skabe øget tryk for eleven.

Inden afdækningssamtalen er det vigtigt, at den, der skal gennemføre afdækningen, taler med tolken om afdækningens formål, forløb og materialer. Det kan være en god ide at sende samtaleark og tilhørende materialer til tolken inden samtalen.

Gode råd om samarbejde med tolken:

- Sørg for, at tolken forstår og videreformidler til eleven, at afdækningen ikke er en test
- Vær opmærksomme på, at I har en fælles forståelse af de fagtermer, der bruges i afdækningssamtalen
- Sørg for at sikre, at tolken både taler, læser og skriver på elevens stærkeste sprog
- Fortæl tolken, at det er vigtigt, at vedkommende ikke hjælper eleven med at løse opgaverne, men snarere med at forstå spørgsmål og opgaver.

Gennemførelse af afdækningen

Før samtalen

- Orientér dig i dokumenter med viden om eleven fra de tidligere afholdte samtaler (visitation, indskrivning, trin 1 i *Hele vejen rundt om elevens sprog og ressourcer* m.fl.).
- Tag kontakt til en tolk og informér om afdækningens formål og indhold.
- Orientér eleven og elevens forældre/værge om afdækningssamtalen og dens formål.
- Print materialerne, du skal bruge i samtalen. Det er især vigtigt, at du printer opgavesamling og billedmateriale, da eleven skal skrive i dette under samtalen. Samtalearket kan du enten printe eller have på din tablet/computer. Vurdér, hvad der er mest hensigtsmæssigt i forhold til den enkelte elev.

Under samtalen

- Start med at byde eleven velkommen, præsenter dig selv og tolken og fortæl lidt om samtalen, I skal til at have (formål og varighed).
- Fortæl eleven, at hun eller han gerne må stille spørgsmål undervejs og at det er frivilligt for eleven at svare på de spørgsmål, du stiller. Hvis du oplever, at eleven føler sig presset eller utilpas, bør du holde en pause i samtalen og evt. genoptage den på et senere tidspunkt.
- Fortæl, at du bruger de papirer, du sidder med/din computer/din tablet, til at huske, hvad du skal spørge om og til at skrive ned på, hvad eleven siger, så du bedre kan fortælle det videre til elevens andre lærere.
- Tag udgangspunkt i samtalearket til det spor, du har valgt til eleven, og følg de løbende anvisninger til, hvordan du stiller spørgsmålene, bruger opgavesamlingen og billedmaterialet.

Efter samtalen

- For at skabe en positiv afslutning på samtalen og understøtte, at eleven går derfra med en god fornemmelse, er det vigtigt, at du giver eleven positiv feedback på deltagelsen i samtalen. Du kan både give eleven feedback på konkret opgaveløsning (f.eks. "jeg kunne høre, at du ved meget om...") og/eller på elevens deltagelse i samtalen (f.eks. "du var god til at lytte til mine spørgsmål og forstå de opgaver, jeg stillede dig").
- Udfyld elevens afdækningsprofil med udgangspunkt i dine noter fra samtalen.

Vejledning til afdækningsprofilen

Afdækningsprofilen til både spor A og spor B består af to dele:

- En **vurdering** af elevens kompetencer og erfaringer med skriftsprog på baggrund af elevens besvarelse af spørgsmålene samt løsning af opgaverne under afdækningssamtalen. Indledningsvis i den enkelte afdækningsprofil finder du kort, specifik vejledning til, hvordan du foretager vurderingen, afhængigt af hvilket spor du har arbejdet med i afdækningen.
- En **opsamling** bestående af to spørgsmål, der sætter fokus på 1) elevens stærkeste kompetencer i relation til skriftsprog og 2) de vigtigste udviklingsområder for eleven, hvad angår læring i relation til skriftsprog i den

første tid på skolen. Opsamlingen bør tage udgangspunkt i elevens ressourcer, mulighederne for at understøtte eleven i det kommende undervisningstilbud samt relevante læringsmål.

Fokus på elevens styrker

Hele vejen rundt om elevens sprog og ressourcer anlægger et ressourceperspektiv på eleven.

Ressourceperspektivet handler om at bruge elevens styrker og ressourcer til at løse elevens udfordringer.

Derfor skal afdækningen af elevens kompetencer dokumentere både styrker og udfordringer.

Overlevering af viden gennem afdækningsprofilen

Det er vigtigt, at den viden, der indsamles om eleven, bliver delt blandt elevens undervisere. Optimalt gennemføres afdækningen på trin 2 af elevens modtagende undervisere. På den måde sikres det, at viden om eleven, som opnås gennem afdækningen, kan anvendes i tilrettelæggelse af undervisning af eleven.

Hvis det derimod ikke er elevens modtagende underviser, der gennemfører afdækningen, kan det være en god idé, at afdækningsprofilen udarbejdes i **samarbejde** mellem den underviser, der har gennemført afdækningen, og elevens modtagende underviser. Det gælder især arbejdet med spørgsmålene om elevens styrker og næste skridt i forhold til at udvikle kompetencer i dansk som andetsprog.

I kan f.eks. tilrettelægge processen som følger:

- Giv eller send det udfyldte samtaleark til elevens modtagende underviser
- Med afsæt i noterne fra samtalen afholder I en kort overleveringssamtale med fokus på sammen at udfylde afdækningsprofilen, så den bliver anvendelig i skolens modtagelse og undervisning af eleven.